

Tots els contes - Giuseppe Tomasi de Lampedusa

Giuseppe Tomasi de Lampedusa (1896-1957) ha retratat en un dels millors llibres que s'han escrit l'adveniment de la burgesia, allò que el príncep de Salina va anomenar el relleu dels guepards per part dels llops. Amb *El guepard*, Lampedusa es va guanyar el respecte dels lectors i l'adoració de Llorenç Villalonga, equivalent balear, salvades les escasses distàncies, del decadent sicilià i brillant traductor de la novel·la al català. Com a bon guepard (príncep, ell també), Lampedusa va deixar escrites poques pàgines, però sublimes.

No cal que el lector de Lampedusa sigui un aristòcrata, ni tan sols que treballi de funcionari: n'hi ha prou que es deixi portar pel text. Els bons escriptors s'enduen el lector al seu terreny, i així podem ser borrarxos irlandesos amb Joyce, obrers conscienciats amb Steinbeck, burgeses de províncies amb Flaubert, aventurers incansables amb Hemingway, savis amb Borges, eternament joves amb Salinger... Tomasi de Lampedusa omple tot l'espai dels seus llibres amb la llum de Sicília i ens la fa contemplar amb els seus ulls meravellats i amb el seu esperit desproveït d'urgències i de mesquineses de mercader. No és difícil entrar en aquest joc perquè la mateixa literatura és una passió inútil, i tant el lector com l'escriptor són conscients que es situen fora de les esferes de producció, en un terreny on els filisteus no poden ni volen entrar.

El primer dels quatre contes mostra la vida d'una família d'origen humil que, barrejant prudència i riscos calculats, aconsegueix en poques generacions dominar una part considerable de terra siciliana. Mentrestant els nobles, els antics propietaris, es refresquen a la terrassa d'un bar i mostren una curiositat que vol ser indiferent pel nouvingut que els pot fer perillar els ingressos. L'autor titula el conte *El matí d'un parcer*: la condició de parcer no depèn de les propietats sinó de la manera de ser, de l'ordre de prioritats amb la qual mesuram l'existència.

El tema de *L'alegria i la llei* és el del sacrifici estèril, i es concreta en la figura d'un pobre empleat per al qual és més important «quedar bé» que la felicitat de la seva família. Aquests dos primers contes, més curts que els altres, oposen dues característiques diferenciades: l'honor del sacrifici en nom de les formes i l'enriquiment il·lícit dels nous rics, dels «llops».

El tercer conte és d'una força poc freqüent. Com totes les grans obres, combina la precisió d'un mecanisme de rellotgeria amb una sensibilitat peculiar i intransferible. Es titula *Lighea*, i retrata a la perfecció l'ideal eròtic del feixisme: una sirena bella i forta, jove i arcaica, que s'alimenta només d'animals vius, que ignora totes les convencions i que resol la seva voracitat amb un somriure sagnant. La salvatge alegria

de la sirena Lighea, mig deessa mig animal, forma parella amb la mort i és tan inesgotable com la riquesa simbòlica del conte on reneix amb cada lectura.

Combatent en les dues guerres mundials, especialista en literatura francesa, marit d'una baronesa psicoanalista, finíssim observador i estilista, Giuseppe Tomasi di Lampedusa recorda gairebé per obligació: «Quan un es troba en ple declivi de la vida, és imperiós recollir les màximes sensacions que han travessat aquest nostre organisme.» Qui recorda, qui reconstrueix la consciència, viu dues vegades. O, per dir-ho com Marcel Proust: només ha viscut qui recorda.